

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028—2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028—2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Niina Pautola-Mol, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Miika Grönholm, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Petri Haapalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Maija Palmu, työ- ja elinkeinoministeriö
- ohjelmajohtaja Juha Jokela, Ulkopoliittinen instituutti
- päällikkö Mirka Gottberg, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- johtava asiantuntija Joanna Tikkanen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- johtaja Erkki Ahola, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiotieteen tohtori Vesa Vihriälä

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 16.7.2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028—2034.

Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin – Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034”, sekä ehdotuksen

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimitelinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (jatkossa NRP-suunnitelma), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukon muita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Komissio antoi lisäksi rahoituskehusehdotusten yhteydessä valkoisen kirjan EU:n petostentorjuntajärjestelmän uudelleentarkastelusta, jonka tavoitteena on vahvistaa petostentorjunnan rakennetta tulevan rahoituskehysten toimeenpanoa ajatellen.

Komissio täydensi odotetusti ehdotuksiaan 3.9.2025 antamalla lisää sektorikohtaisia ehdotuksia.

Tällä E-kirjeellä informoidaan eduskuntaa edellä mainitusta komission tiedonannosta sekä rahoituskehyskokonaisuuteen kytkeytyvistä Suomen ensivaiheen kannoista. Eduskunnalle toimitetaan myöhemmässä vaiheessa erikseen sektorikohtaisiin lainsäädäntöehdotuksiin liittyvät U-kirjelmät. Tätä muistiota laadittaessa suomenkieliset kieliversiot ovat olleet käytettävissä vasta ehdotuksista rahoituskehysasetukseksi, omien varojen päätökseksi, toimitelinten väliseksi sopimukseksi, NRP-suunnitelmaa koskevaksi asetukseksi sekä sisäasioiden rahastoiksi.

Neuvostossa rahoituskehysneuvottelut käydään yleisten asioiden neuvostossa. Komissio esitteli kehyskokonaisuuden yleisten asioiden neuvostossa 18.7.2025. Ehdotuksen tekninen läpikäynti ja valmistelu on käynnistynyt neuvoston työryhmässä (Ad hoc Working Party on MFF). Mikäli neuvottelut etenisivät aikaisempien neuvottelukierrosten aikataulussa, sovittaisiin rahoituskehuksesta yksimielisesti jäsenvaltioiden kesken Eurooppa-neuvostossa aikaisintaan loppuvuodesta 2026 tai vuoden 2027 alkupuoliskolla.

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Suomi kannattaa komission ehdotusta rahoituskehysten otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan muuttuviin tilanteisiin ja saavuttamaan synergiaetuja.

Kokonaistaso

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehysten kokonaistaso.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuihin asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Nk. Catalyst Europe -väline

Suomi vastustaa esitettyjä, edellä mainittuja, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä, eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe -välinettä.

EU-rahoituksen ehdollisuus ja tulosperusteisuus

Suomi tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi.

Suomi korostaa maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta osana NRP-suunnitelmien laadintaa.

Suomi korostaa unionin ja jäsenvaltioiden välistä mahdollisimman selkeää toimivaltajakoa. Komission tavoin Suomi korostaa kunkin jäsenvaltion perustuslaillisten erityispiirteiden kunnioittamista rahoituskehysten yhteydessä. Suomi kiinnittää tähän erityistä huomiota ja edellyttää tähän liittyvien yksityiskohtien selvittämistä neuvottelujen kuluessa.

Kunkin jäsenvaltion on jatkossakin kannettava vastuu omasta julkisesta taloudestaan.

Suomi suhtautuu avoimesti tulosperusteisuuden vahvistamiseen rahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta sekä tehostaisi EU-varojen toimeenpanoa.

Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus.

Tulosperusteisuuden osalta erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden mitattavuuteen ja prosessien läpinäkyvyyteen.

Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksen toimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi vähentää. Samalla Suomi korostaa unionin

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

taloudellisten etujen tehokasta suojaamista EU-varojen käytön oikeasuhtaista valvontaa. Lisäksi korruption torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Suomi katsoo, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti.

Suomi tukee komission rahoituskehys ehdotuksen lähtökohtaa edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Joustavuus

Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomi korostaa, että yksinkertaistamisen tulee ulottua myös toimeenpanoon hallinnollista taakkaa välttämällä.

Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehyksen sisällä. Niin ikään rahoituskehyksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Suomi kuitenkin korostaa, että em. toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Puolustus

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa huomattavasti puolustusta tukevan rahoituksen määrää tulevassa rahoituskehyksessä.

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille.

Ukrainan tuki

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

Komission esittämä rahoituksen määrä ja malli, jossa Ukrainalle kohdennettava tuki kanavoitaisiin Globaali Eurooppa -välineen kautta, mutta rahoitus sijoitettaisiin kehyksen ulkopuoliseen erillisvaraukseen, vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston koon kasvattamista ja korostaa sen merkitystä Ukrainan sotilaallisen tuen vahvistamisessa sekä sen roolia jäsenvaltioiden välisen taakanjaon tasapainottajana.

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Eri rahastoista laadittava yksi kansallinen suunnitelma voi edistää synergiaetujen saavuttamista eri politiikkatoimien kesken. Kansalliseen suunnitelmaan liittyvien lukuisien yksityiskohtien tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida tarkemmin viimeistään varsinaisten säädösehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Suomen keskeinen neuvottelutavoite on, että NRP-ohjelman sisällä riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa varmistettaisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä EU-toimissa.

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomen ensiarvion mukaan komission esittämä maatalouden nk. korvamerkitty rahoitus vaikuttaa riittämättömältä.

Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa.

Suomen tavoitteiden mukaisesti komission ehdotuksessa korostuu ruoantuotannon turvaaminen myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Suomen tukee komission tavoitetta, että tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille.

Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennallistamistoimiin liittyen Suomi korostaa mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen.

Komission esittämä koheesiorahoituksen määrän vähentäminen olisi Suomen ennakkovaikuttamistavoitteiden mukaista, sillä alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

Suomi pitää keskeisenä, että rahoituskehyksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosioekonomisista haasteista.

Suomelle on keskeistä varmistaa, että komission ehdotuksessaan Suomelle esittämä rahoitusosuus sisäasioiden rahastoihin turvataan ja että sen toimeenpano olisi joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa.

NPR-rahastoon sisältyvän rahoituksen osalta olisi tarpeen selvittää, mitä rahoituksen joustavalla käytöllä ja rahoituksen käytöllä eri asetusehdotuksissa asetettuihin tavoitteisiin tarkoitetaan.

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Suomi katsoo, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa.

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti rajaturvallisuuden vahvistamiseen, lisäksi muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan sekä ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevilla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista hyödyntää monimuotoisesti rajaturvallisuusinvestointeihin.

Suomi tukee komission ehdotusta vahvistaa maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjakokriteerinä.

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta merkittävästi.

Suomi pitää oikeana lähtökohtana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämiseksi yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta hankkeiden eri vaiheissa.

Suomi korostaa erityisesti rahoitustakausten merkitystä riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

Suomi katsoo, että puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavan rahoituksen merkitystä tulisi painottaa laajasti kilpailukykyrahoituksessa. Suomi tukee komission tavoitetta yksinkertaistaa menettelyjä etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden näkökulmasta.

Suomi katsoo, että komission esitys tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen määrän kasvattamiseksi on kannatettava.

Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ohella avoimen kilpailun ja hankkeiden korkean laadun tulisi olla lähtökohtana myös kilpailukykyrahaston rahoitukselle.

Suomi tukee komission ehdotuksen lähtökohtaa tukea kilpailukyvyn kannalta keskeisiä hankkeita tarvittaessa perustutkimuksesta aina markkinoille pääsyyn saakka. Suomi kiinnittää huomiota lukuisiin yksityiskohtiin, joita tulee selventää neuvottelujen kuluessa.

Suomi pitää muun muassa tekoälyratkaisuja, suurteho- ja kvanttilaskentaa, siruteknologiaa sekä 6G-teknologiaa keskeisinä murrosteknologioina, joita tulisi tukea tulevassa rahoituksessa. Tähän kytkeytyen EU-rahoituksen kohdentamisessa tulisi huomioida myös EU:n digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen ja kyberturvallisuuteen liittyviä tarpeita. EU:n rahoituksella tulisi myös vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Suomi korostaa ruokaan, luonnonvaroihin, ilmastoon ja ympäristöasioihin liittyvän tutkimuksen merkitystä osana kilpailukyvyn ja kestäväen bio- ja kiertotalouden edistämistä EU:ssa.

Suomi pitää perusteltuna rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää myös oikeansuuntaisina esityksiä investointien lisäämiseksi etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+), mutta myös koulutukseen, luoviin aloihin, demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin ja tunnistaa näiden merkityksen kilpailukyvyille ja kokonaisturvallisuudelle.

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulevassa rahoituskehityksessä.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena puolustustutkimuksen ja -kehittämisen sisällyttämistä osaksi tulevaa kilpailukykyrahoituksen kokonaisuutta. Suomi tukee komission ehdotusta avaruuden ja puolustusasioiden kokoamista yhdeksi kokonaisuudeksi. Yksityiskohtaisempi kannanmuodostus edellyttää muun muassa rahoituksen keskinäisen kohdentamisen yksityiskohtaisempaa tarkastelua ja arviointia.

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, edistäen unionin kokonaisturvallisuutta,

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

erityisesti sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomelle on keskeistä, että sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Tämän lisäksi Suomen tavoitteena on, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä, yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raideleveeyteen.

Liittyen kilpailukykyrahoitukseen Suomi tunnistaa kansallisten, maansisäisten verkkojen kehittämisen merkityksen Euroopan kilpailukyvyllä, mutta korostaa rahoituksen markkinaehtoisuutta.

Varautumisen osalta Suomi katsoo, että EU-rahoitusta tulisi olla mahdollista kohdentaa jäsenvaltioiden varautumistoimiin nykyistä laajemmin huomioiden kuitenkin jäsenvaltioiden ensisijainen toimivalta asiassa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-rahoituksella saavutettavaan Euroopan laajuiseen lisäarvoon varautumisen osalta, ml. nykyisen rescEU-tyyppisen välineen jatkuvuuden turvaamiseen.

Globaali Eurooppa -väline

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena yhtenäistä välinettä unionin globaalille toiminnalle. Rahoituksen keskittäminen yhteen kooltaan suurempaan välineeseen lisäisi joustavuutta, joka on keskeistä nykyisessä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Suomi tukee komission tavoitetta vahvistaa Globaali Eurooppa -välineen toimin EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhteyttä ja täten edelleen vahvistaa EU:n kilpailukykyä, taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa. Lisäksi tulisi varmistaa, että Globaali Eurooppa -väline tukee myös unionin turvallisuutta ja muuttoliikkeen ulkoista ulottuvuutta koskevia tavoitteita.

Suomi pitää hyvänä, että Globaali Eurooppa -väline mahdollistaa räätälöityjen kumppanuuksien luomisen kolmansien maiden kanssa.

Suomi tukee tavoitetta tarjota riittävää rahoitusta EU:n ehdokas- ja potentiaalisille ehdokasmaille, jotta EU:lla olisi nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa paremmat edellytykset tukea niiden EU-lähentymistä ja sen edellyttämiä uudistuksia.

Suomi tukee laajentumisrahoituksen ehdollisuuden vahvistamista.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

Hallinto

Suomi suhtautuu kielteisesti komission ehdotukseen EU:n toimielinten pysyvien virkojen määrän huomattavasta lisäämisestä ja siitä seuraavasta hallintomenojen merkittävästä kasvusta. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä maltillisena.

Omat varat

Suomen tavoitteena on, että omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas. Sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit EU:n toiminnan rahoittamiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Suomi korostaa kansallista toimivaltaa verotuskysymyksissä. Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti veroluonteisiin uusien omien varojen ehdotuksiin.

Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-maksujen tasoon entistä haastavammassa julkisen talouden tilanteessaan.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa sen sijaan, että ratkaisuilla käytännössä siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin.

Suomi tarkastelee komission esityksiä uusiksi omiksi varoiksi ja niiden vaikutuksia Suomen maksuihin selvitetään pikaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat

Komissio antoi 16.7.2025 ehdotuksensa tuleviksi rahoituskehyyksiksi vuosille 2028—2034. Ehdotukseen sisältyy komission tiedonanto aiheesta sekä useita säädösehdotuksia. Nyt tarkasteltavassa kirjelmässä on kyse komission tiedonannon arvioinnista sekä Suomen ensivaiheen kannoista rahoituskehyyksiin. Talousvaliokunta arvioi toimialaansa kuuluvia sektorikohtaisia lainsäädäntöehdotuksia erikseen, kun ehdotuksia koskevat U-kirjelmät toimitetaan eduskunnalle. Talousvaliokunta on lisäksi ottanut tuleviin rahoituskehyyksiin kantaa jo lausunnossaan asiaan liittyvästä ennakkovaikuttamisesta (TaVL 14/2024 vp — E 31/2024 vp) ja katsoo, että tuossa lausunnossa esitetyt perusnäkökohdat ovat edelleen ajantasaisia ja muodostavat taustan myös nyt esitettäville arvioille.

Ehdotus uudeksi rahoituskehyykseksi ajoittuu aikaan, jota voidaan luonnehtia radikaalin epävarmuuden sävyttämäksi. Tämä asettaa paineita EU:n toimintakyvylle sekä taloudessa että turvallisuudessa. Samalla uutta rahoituskehystä valmisteltaessa on otettava huomioon myös

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

kuluvan kauden opit: jo käynnissä olevaa kautta on leimannut yllätyksellisyys. Vallitseva toimintaympäristö korostaa tarvetta reagoida muuttuviin olosuhteisiin. Tämä on jo kuluvalla kaudella osoittautunut olennaiseksi erityisesti turvallisuuden ja puolustuksen näkökulmasta.

Rahoituskehyksen rakenne ja painopisteet

Komissio ehdottaa rahoituskehyksen merkittävää yksinkertaistamista ja uudistamista. Ehdotus jakautuisi neljään pääotsakkeeseen nykyisen seitsemän sijaan. Ehdotus perustuu unionin poliittisiin painopisteisiin: kilpailukykyyn, turvallisuuteen, vähähiilistämiseen, kestäväan kehitykseen sekä taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen. Pääotsakkeista kolme vastaisi talousarviosta tuettavia unionin keskeisimpiä toiminta-aloja ja neljäs kattaisi EU:n hallintomenot.

Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin rahoituskehyksen yleisiä painopisteitä kannatettavina ja korostaa rahoituksen kohdentamista vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamiseen. Tätä korostaa geopolitiittinen toimintaympäristö: erityisesti Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, Venäjän laajemmin Euroopalle aiheuttama turvallisuusuhka sekä toisaalta Yhdysvaltain hallinnon uudet, EU:ta haastavat linjaukset. Samalla Eurooppa on jäänyt teknologisesti ja taloudellisesti jälkeen Yhdysvalloista ja Kiinasta.

Ehdotettu rahoituskehyksen rakenne, jossa politiikkasektoreita ja ohjelmia koottaisiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi, mahdollistaisi nykyistä paremmin muuttuviin tilanteisiin ja toimintaympäristön haasteisiin vastaamisen. Askel tähän suuntaan on kehyksen toinen otsake, Eurooppalainen kilpailukykyrahasto. Yhteensä 522 miljardin kokonaisuus sisältäisi muun muassa Horisontti-tutkimusohjelman ja rahoituksen häiriönsietokykyyn, turvallisuuteen ja puolustusteollisuuteen, digitaaliseen johtajuuteen, verkkojen Eurooppaan sekä puhtaaseen siirtymään. Valiokunta katsoo lisäksi valtioneuvoston tavoin, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti.

Kehyksen kokonaistaso ja unionin omat varat

Suomi katsoo, että komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Samalla valtioneuvoston kannassa korostetaan myös merkittävimpien saantojemme turvaamista. Talousvaliokunta korostaa erityisesti valtioneuvoston kantaa siitä, että Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti.

Komission pohjaesityksessä esitetään merkittäviä lisäyksiä puolustukseen, turvallisuuteen ja kilpailukykyyn, joita myös Suomen kannassa on korostettu. Vastaavasti vähennyksiä kohdennettaisiin nykyisen kehyksen suurimpaan menoluokkaan eli maatalouden ja koheesion yhteenlaskettuun rahoitukseen. Mikäli kehyksen kokonaistasoa lasketaan ehdotetusta ja samalla prioriteeteista pidetään kiinni, maatalouteen ja koheesioon kohdistuu entistä suurempia vähennyspaineita. Neuvottelujen kuluessa tulee sen vuoksi väistämättä punnittavaksi, millaisia vaikutuksia kokonaistason laskemisella on EU:n ja Suomen poliittisten prioriteettien toteutumiseen ja missä määrin jäsenvaltiot ovat tosiasiallisesti valmiita uusiin priorisointeihin. Tätä

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

korostaa se, että unionin seuraavaa rahoituskehystä rasittavat samalla myös komission kuluvalle kaudella liikkeelle laskemien velkakirjojen kulut ja takaisinmaksun käynnistyminen.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tarkasteltu myös kysymystä unionin omien varojen kehittämisestä. Talousvaliokunta on tarkastellut kysymystä aiemmin useissa asiayhteyksissä (ks. esim. TaVL 25/2022 vp — U 22/2022 vp ja TaVL 12/2022 vp — E 14/2020 vp). Omien varojen kehittäminen voidaan nähdä esimerkiksi erillisiä kertaluonteisia rahoitusjärjestelyjä läpinäkyvämpänä tapana kehittää unionin budjettia. Kysymys palautuu viime kädessä keskusteluun eurooppalaisista julkishyödykkeistä: on arvioitava, mitkä ovat sellaisia luonteeltaan rajat ylittäviä haasteita, joihin ei voida tehokkaimmin vastata yksittäisen maan toimenpiteillä ja investoinneilla. Joissain tapauksissa Suomi voisi myös hyötyä siitä, että kansallista bktl-maksuosuutta korvattaisiin uusilla yhteisillä varoilla. Talousvaliokunta korostaa, että mahdollisten uusien omien varojen tulee tukea EU:n strategisten tavoitteiden saavuttamista ja tuottaa eurooppalaista lisäarvoa. Sen sijaan ne eivät saa vaikuttaa kielteisesti EU:n kilpailukykyyn tai Suomen suhteellisen kilpailuasemaan.

Kilpailukyky

Kilpailukykyrahastosta rahoitettaisiin ja ohjelmoitaisiin useiden nykykehityksen ohjelmien toimia (esim. Horisontti Eurooppa, InvestEU, Digitaalinen Eurooppa, CEF-digirahoitus, Euroopan puolustusrahasto, tuleva Euroopan puolustusteollisuusohjelma EDIP, Euroopan avaruusohjelma, LIFE-ohjelma, EU4Health-ohjelma). Uuden kilpailukykyrahaston toimeenpanon osaksi tuotaisiin myös EU:n päästäkauppatuloilla rahoitettava Innovaatorahasto. Strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta. Olennaista on varmistaa, että rahoitus kohdistuu avoimen kilpailun ja paremmuuden perusteella. Talousvaliokunta arvioi kilpailukykyrahastoa yksityiskohtaisemmin asiaa koskevan valtioneuvoston U-kirjelmän käsittelyn yhteydessä.

Talousvaliokunta korostaa samalla, että unionin kilpailukykytavoitteen toteuttamista ei tule nähdä vain rahoituksen kautta, vaan kyse on laajemmasta taloudellisen toimintaympäristön kokonaisuudesta. Taustana EU:n Yhdysvaltoja ja Kiinaa heikommalle kyvyille kohdistaa voimavaroja teknologiseen ja taloudelliseen kehitykseen voidaan nähdä erityisesti Draghin raportissa tunnistetut kolme päätekijää: 1. liialliseksi muodostunut sääntely ja sisämarkkinoiden, mukaan lukien pääomamarkkinoiden puutteet, 2. julkisten varojen tehoton ja EU:n tasolla pirstaloitunut käyttö, ja 3. EU:n kyvyttömyys koordinoida toimiaan esimerkiksi teollisuus- ja kauppapolitiikan aloilla strategisten etujen saavuttamiseksi. Talousvaliokunta korostaa, että kilpailukykytavoitetta tulee tarkastella kokonaisuutena ja läpileikkaavana prioriteettina. Sen toteutumisen kannalta ratkaisevan tärkeää on rahoituksen ohella myös se, miten EU onnistuu esimerkiksi tavoitteessaan yksinkertaistaa sääntely-ympäristöä ja kehittää eurooppalaisia pääomamarkkinoita.

Elinkeinoelämän uudistuminen ja Euroopan kilpailukykyyn vahvistaminen edellyttävät myös tutkimus- ja yritystoimijoiden pitkäjänteistä yhteistyötä (ml. teknologiainfrastruktuurit). Talousvaliokunta korostaa Suomen vaikuttamisessa tutkimustulosten ja innovaatioiden pilotointiin, skaalaamiseen ja kaupallistamiseen liittyviä näkökulmia. Samalla tulee edistää synergiaa kansallisen ja EU-tason politiikkojen välillä, jotta voidaan vahvistaa EU-rahoituksen

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

vaikuttavuutta ja suunnata julkisia panostuksia tehokkaasti valittujen prioriteettien mukaisesti. Tämä on merkityksellistä erityisesti sen vuoksi, että EU-rahoituksen saaminen vaatii yhä useammin kansallista yhteisrahoitusta (co-funding), mikä myös edellyttää kansallisten ja EU-tavoitteiden tiivistä yhteensovittamista sekä ajoissa päätettyä yhteisrahoitusta.

Talous ja turvallisuus

Talousvaliokunta korostaa puolustusinvestointien ja kokonaisturvallisuuden rahoituksen merkitystä taloudellisen toimintaympäristön vakauden ja kilpailukyvyn kannalta. Puolustusinvestointien rahoituksen kautta voidaan lisäksi edesauttaa myös muiden sektorien kehittymistä: esimerkiksi kvantti- ja tekoälysektorin (ks. myös TaVL 42/2025 vp — E 75/2025 vp) innovaatioissa on usein kyse kaksikäyttöteknologiasta, joka tarjoaa mahdollisuuksia sekä siviili- että turvallisuussovelluksiin. Panostukset puolustussektoriin kohdistuvat hyvin myös suomalaisyritysten vahvuusalueisiin painottuessaan esimerkiksi teknologisen kyvykkyyden edistämiseen. Samalla ne ulottuvat perinteistä puolustusteollisuutta huomattavasti laajemmalle ja kattavat myös kriittiset digitaaliset teknologiat, kuten viestintä-, kvantti-, avaruus-, tietoturva-, suurteholaskenta-, puolijohde- ja tekoälyteknologiat sekä kriittiset mineraalit.

Suomen taloudellinen toimintaympäristö on keskeisesti riippuvainen maamme saavutettavuudesta ja yhteyksien toimivuudesta. Tämä liittyy niin liikenne-, tietoliikenne- kuin energiayhteyksienkin kehittämiseen ja turvaamiseen. Sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta on olennaista huomioida itäisen raja-alueen strateginen merkitys koko Euroopan turvallisuudelle, ja sotilaallisen liikkuvuuden investointien strategisen merkityksen tulisi heijastua myös EU-rahoitusosuudessa. Myös maiden välisten energiayhteyksien kehittäminen on keskeistä Euroopan kilpailukyvyn ja turvallisuuden kannalta. EU:n verkkojen rahoitusta tulisi suunnata rajat ylittäviin strategisiin energiainfrastruktuuriprojekteihin ja siirtokapasiteetin vahvistamiseen. Lisäksi on tärkeää varmistaa kansainvälisten, erityisesti merenalaisten, tietoliikenne- ja energiansiirtoyhteyksien käytettävyys panostamalla yhdessä niiden suojaamiseen ja korjauskyvykkyyteen.

Joustavuus

Talousvaliokunta tukee valtioneuvoston tavoin rahoituskehyksen muuttamista aiempaa joustavammaksi. Kyse on sekä nykyisen rahoituskauden kokemusten huomioon ottamisesta että ajasta, jota silmällä pitäen tulevaa rahoituskehystä laaditaan. Rahoituskehyksen laadinnan kannalta tämä merkitsee käytännössä riittävää liikkumavaraa omien varojen käyttöön kehyksen sisällä ja toisaalta riittävää omien varojen kattoa, joka mahdollistaa lisärahoituksen yllättävien tarpeiden kattamiseksi. Tällaisten joustojen merkitys on jo kuluvalle rahoituskehyskaudella osoittautunut erityisen merkittäväksi nimenomaan turvallisuuden ja puolustuksen näkökulmasta, ja esimerkiksi riittävää omien varojen kattoa on hyödynnetty Ukrainan tukemisen ja ReArm Europe -suunnitelman rahoittamiseen. Valiokunta korostaa toisaalta myös Suomen kantaa tarpeesta löytää tasapaino joustavuuden ja ennakoitavuuden välillä: on varmistettava, ettei mahdollinen varojen uudelleenkohdentaminen tapahdu Euroopan kilpailukyvyn kannalta keskeisten prioriteettien kustannuksella.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2025 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 14.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok (osittain)
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen